

**“Моральне виховання дітей:
основні етапи й поради
батькам”**

Моральний розвиток дитини не менш важливий, ніж фізичний або психічний, тому батьки мають прищепити дитині моральні цінності з раннього віку

Моральність – це здатність бачити різницю між правильними й неправильними намірами, думками, вчинками й поведінкою. Моральний розвиток дитини пов'язаний із поняттями про мораль, які людина пізнає з дитинства і впродовж усього дорослого життя. Батьки повинні прищепити дитині ці поняття – це основна мета всього процесу виховання.

Етапи морального розвитку дітей

Моральний розвиток дитини відбувається поступово, починаючи з дитячого й триваючи у підлітковому та старшому віці. Розглянемо докладніше основні етапи цього процесу:

1. Дитинство

Немовлята не розуміють моральних принципів. Розуміння ними, що правильне, а що ні залежить від їхніх почуттів і бажань. Провівши 9 місяців у лоні матері, немовля очікує, що мама й далі задовольнятиме його потреби. Від їх задоволення залежить те, як немовля розуміє правильне й неправильне:

- почуття голоду й самотності є дискомфортними для дитини, тому вона вважає їх неправильними;

- коли мама піклується про дитину, обіймає і годує її, малюк робить висновок, що це правильно, а якщо мама не відповідає на його потреби, відчуває страх і робить висновок, що це неправильно.

2. Раннє дитинство (2–3 роки)

У цьому віці дитина починає розуміти, що інші люди теж мають права й потреби. Однак вона ще не усвідомлює різниці між добром і злом. У 2–3-річному віці малюк може відчувати провину й дотримуватися моральної поведінки, заснованої на емпатії. Ґрунтуючись на реакції батьків, дитина розуміє необхідність слухатися їх, оскільки:

- дитина знає, що забирати іграшки в молодшого брата – погано, тому що за це батьки можуть її покарати;
- вона не розуміє, чому не можна штовхати однолітків, але знає, що буде за це покарана;
- дитина зазвичай дотримується встановлених правил, щоб уникнути покарання.

3. Дошкільний вік (3–5 років)

У цьому віці дитина переймає сімейні цінності. Відзначимо деякі закономірності цього процесу:

- оскільки правила й норми необхідні для підтримання дисципліни в сім'ї, вони стають важливими і для дитини;

- дитина очікує, що батьки або інші дорослі контролюватимуть ситуацію;
- вона розуміє ролі дитини й дорослого й очікує, що дорослі будуть її контролювати;
- вона розуміє, що вчинки мають наслідки;
- позитивне виховання дає змогу встановлювати зв'язок із дитиною, і вона поводить себе добре. Якщо такого зв'язку немає, дитина діятиме на основі своїх почуттів, доки її не спіймають на поганій поведінці.

Роль батьків у моральному розвитку дітей

Діти вчаться моралі у найближчих їм людей. Щоб допомогти в цьому дитині, батьки можуть зробити такі кроки:

- мотивуйте дитину діяти в рамках прийнятних норм;
- визначення й визнання емоцій на ранніх етапах допоможе дитині зрозуміти, що ви їй співчуваєте;
- хваліть дитину кожного разу, коли вона виявляє позитивну поведінку й демонструє правильну моральну поведінку. Так дитина зрозуміє, чого від неї очікують;
- ваші діти уважно спостерігають за вами. Дотримуйтеся правил, яких ви вчите дитину, показуйте їй позитивний приклад.

Крім того, щоб стати зразковим прикладом для наслідування для вашої дитини, вам потрібно навчити її правильних із моральної точки зору моделей поведінки.

Як прищепити дитині моральні цінності

Прищепити дитині моральні цінності непросто. Пропонуємо декілька порад:

- поясніть дитині моральні принципи, які, на вашу думку, мають першорядне значення;
- розкажіть дитині, як погана поведінка впливає на інших і на неї саму. Наприклад: «Якщо ти говоритимеш неправду, одного разу тобі ніхто не повірить»;
- розгляньте із дитиною гіпотетичні ситуації, щоб вона оцінила свої думки і прийняла рішення. Наприклад: «Уяви, що над твоїм другом знущаються в школі. Як би ти вчинив?»;
- поясніть дитині, що гарні вчинки мають гарні наслідки;
- переконайтеся, що ви виконуєте свої зобов'язання й обіцянки, дані дитині, і виявляєте доброту до неї;
- подавайте дитині позитивний приклад високоморальної поведінки;
- заохочуйте заняття, які вчать дитину моральності.

Заняття, які розвивають моральність у дитини

Щоб виявити в дитині її кращі моральні якості, запропонуйте їй пограти в індивідуальні, групові та розвивальні ігри. Ігри можуть навчити дітей співпраці та рівності, оскільки:

- групові ігри (наприклад, хованки, біг наввипередки тощо) вчать дітей чесності й важливості дотримання правил;
- за допомогою групових ігор діти розуміють, що дотримуватися правил потрібно не для того, щоб уникнути покарання, а тому що це правильно й етично;
- гра в хрестики-нулики добре підходить для маленьких дітей. Грайте в неї з дитиною, щоб показати, що ви можете бути з нею на рівних;
- ця гра допомагає дітям зрозуміти, що вони можуть брати на себе відповідальність за деякі свої дії й рішення і що не все залежить від інших людей.

Моральний розвиток дитини не менш важливий, ніж фізичний та психічний. Вам не потрібно чекати, поки дитина виросте, щоб пояснити їй моральні норми. Починайте з раннього дитинства, станьте для вашого малюка гарним прикладом. Так дитина зможе перейняти ваші моральні цінності, зробивши їх невід'ємною частиною свого життя.

